

NAGY IMRE

Az égnek emelt bőrrosta

Földi Péter kiállításairól

A 2005-ös esztendő első felében, egymást követően két helyszínen volt egyéni kiállítása Földi Péter festőművésznek. Április-májusban a szegedi Móra Ferenc Múzeum időszakos kiállítóterme, június-júliusban a budapesti Szinyei Szalon adott otthont a kiállításoknak. A két kiállítás – bár anyagában mutatott jelentős átfedést – már csak a kiállítóhelyiségek beosztásának különbözősége miatt is két, hatásában teljesen eltérő bemutatót eredményezett. A szegedi kiállítás egyetlen hatalmas térben igyekezett sajátos rendezői elv szerint megidézni a Földi Péter-i festői valóságot. A terem belmagassága lehetővé tette, hogy a nagyméretű festmények egyikét-másikat (a festő eredeti képkoncipiálói terveit továbbgondolva) egymás fölött helyezzük el. Sőt, a *Bőrrosta* című frissen befejezett mű a bejárati ajtó fölött kapott helyet, s a látogató csak akkor merítkézhetett annak tanulságaiból, ha a teremben körülnézve – már-már kifele menet – az ajtó felé fordult. Ez a rendezői megoldás azt próbálta rekonstruálni, milyen lenne az a belső tér, amelyet Földi Péter muráliák díszítenek.

Ezzel szemben a pesti kiállítás három lakószoba méretű kiállítóterme különös hangulatú kamarakiállításban állította új összefüggésbe az utóbbi öt-tíz év nagyméretű festményeit.

Földi Péter egyéni, csak reá jellemző festői stílusával és képi világával a 70-es évektől jelen van a kortárs magyar képzőművészetben. Ez a hangsúlyos jelenlét azért is különösen elismerésre méltó, mert az Egri Tanárképző Főiskola rajz szakának elvégzése után visszatért szülőfalujába, Somoskőújfalura tanítani, s azóta is itt él. Szakmai elismertségének legfontosabb állomásai az alábbiakban összegezhetőek: 1978-ban Derkovits-ösztöndíjas, 1987-ben megkapja a Munkácsy-díjat, 1993-ban a Magyar Művészetért díjat, 1999-ben a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét. Tagjává választotta a Magyar Művészeti Akadémia, s 1995 óta az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Rajz Tanszékének docense. Munkásságát olyan korszakos, mára már ikonikussá vált művek jelzik, mint a *Kondás* (1979), a *Karám* (1982), a *Forrásvidék* (1982-83), a *Fölmagzott hagymák* (1983), vagy a „*Nyitva van az aranykapu...*” (1983).

Földi Péter munkásságának ezt a korszakát egyfajta oldott festőiség jellemzi, ahol a formák határozott színfelületekként tételeződnek, és képei szereplőinek – az embereknek, madaraknak, különös keveréklényeknek – körvonalai a színfelületek találkozási vonalainak révén rajzolódnak csak ki. A kilencvenes években – az olajfesték hígítóitól

kialakult allergiája miatt – vizes alapú gyalakkal készíti műveit. Ez a technika festői stílusát grafikus jellegűvé teszi, festményei monochromak lesznek, s felerősödik képein a kontúrvonal és a belső rajzolat szerepe. Vizes oldatú fapáccokkal is kísérletezik ekkor, s olyan egyedi színvilágú és technikai megoldású munkák születnek, mint a *Menekülés sötétedés után*, *Betlehem*, *A kondás felesége*, vagy a *Csillagnézők*.

A budapesti kiállításon azonban csak olajfestmények szerepeltek, és azok adták a szegedi kiállítás hangsúlyát is. Ezek a művek az utóbbi öt-tíz évben készültek, s a legrégebbi közülük a *Vetésforgó* (1995-96) volt. Szerepeltek emellett olyan művek is, amelyek országos tárlatokon (Hódmezővásárhelyi Őszi Tárlat, Szegedi Táblaképfestészeti Biennálé) debütáltak, de együtt még soha nem voltak kiállítva. Így került egymás mellé az 1994-96 között készült *Fészket lépő* és a *Macska a vasúti sínen* a 2000-es *A halász felesége és a hal fia* című nagyméretű festménnyel, a 2002-03-as „*Én Istenem, én Istenem...*”-mel, vagy a 2003-as *Hajléktalannal*. A kiállítás legtanulságosabb műve az az öt festmény volt, mely ezen a két kiállításon szerepelt először. Vizsgálatuk egyértelművé teszi, hogy Földi Péter festői megoldásai keményebbé, markánsabbá váltak. Ez elsősorban a kontúrvonalak megerősödő szerepében érhető tetten, de színhasználata is módosult. Szívesebben építkeznek nagy, egynemű – gyakran mély árnyalatú – színfoltokkal, amelyek intenzív érzelmi töltést kölcsönöznek műveinek. Egyre gyakoribb, hogy komor sötétkékekkel vagy mély feketével festi képei háttérét. Földi Péter képi világa keményebbé vált – de hiszen a mi világunk is keményebbé vált az utóbbi tíz-tizenöt évben. Ezzel az érzelmi-pszichikai jelleggel párhuzamo-

san azonban egy másik változás is dokumentálható műveiben. Míg a nyolcvanas évek Földi képeire az egy-két szavas címek voltak jellemzőek, addig az utóbbi évek munkáin a hosszú, már-már leíró jellegű címek válnak uralkodóvá. Már az előző felsorolásban láthattuk ennek példáit, de a legfrissebb munkákra végképp ez lett a jellemző: *A kútásó az égre néz*, *A fájós lábú meg a nővére*, *A kondásnővérek éneke – Disznók a Komorlyuknál*, *Híd a repceföldre – A fájós kezű meg a sógornője*. Ezeket a címeket olvasva érezzük, hogy Földi Péter műveiben erősödik a narratív elem, a mesélési szándék. Avagy magában Földi Péterben erősödik ez a mesélési szándék. Neves művészettörténészek leírták már számtalanszor, hogy Földi Péter munkássága Somoskőújfalu világában gyökerezik, annak világából töltekezik. A gyermekkori élményekből és abból a világból, amely máig befogadó közege. S akinek lehetősége nyílik arra, hogy magával a művésszel beszéljen ezekről a művekről, rá kell döbbsennie arra, hogy például *A kondásnővérek éneke* című festmény bal felső sarkában rejtő körtefa motívum egy, a falu határában lévő, létező tájékozódási pont éppúgy, mint a kép jobb alsó terefelében megfestett kút és itatóvályú. Valós élmény minden festmény alapja, még akkor is, ha a képi megfogalmazás sajátos átírt jellege ezt el is feddi.

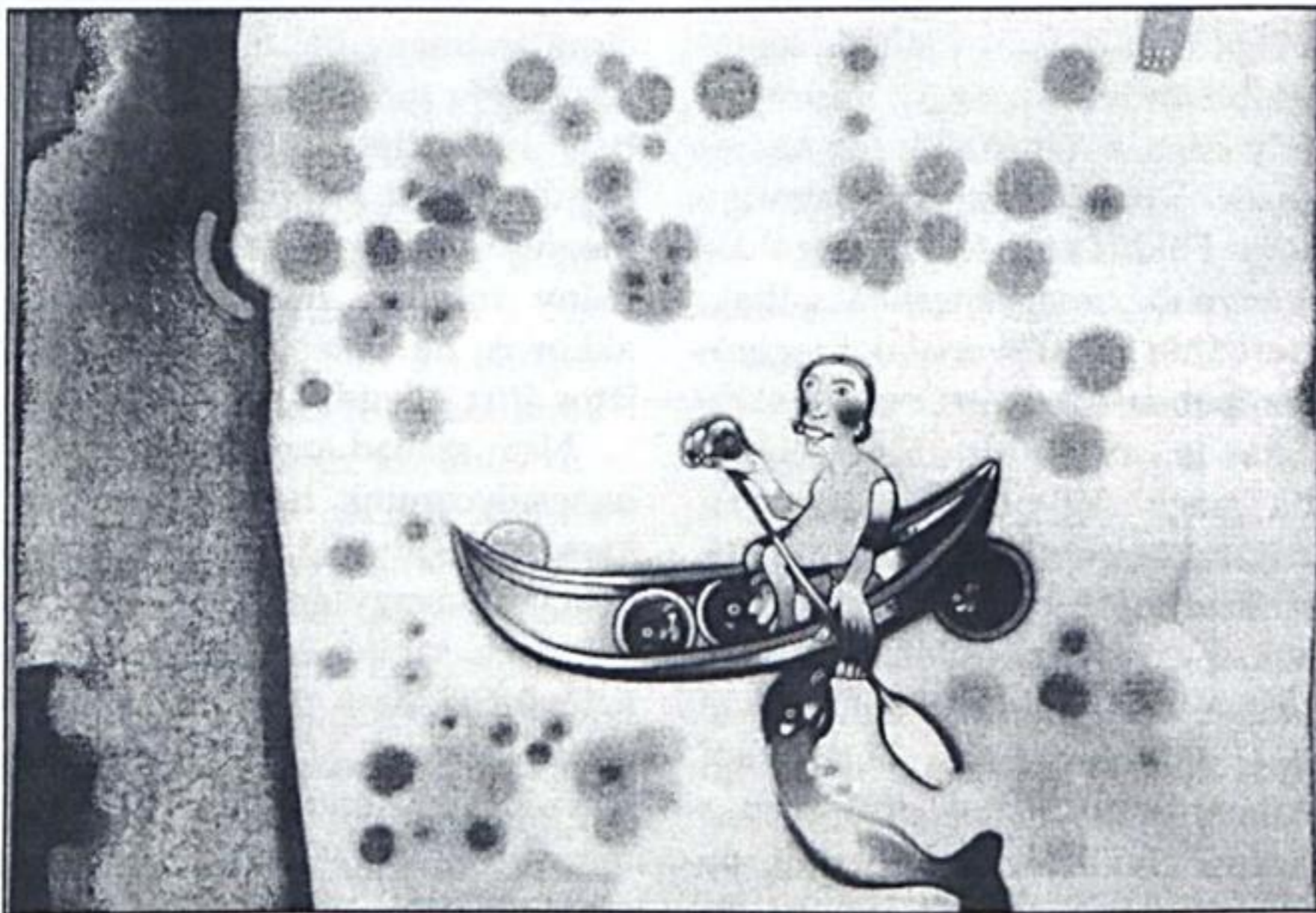
Nem szabad azonban azt a tényt túlhangsúlyoznunk, hogy Földi Péter munkásságát Somoskőújfaluból tudjuk magyarázni, avagy értelmezni. Ezek a művek több szintű értelmezést tesznek lehetővé. Sőt, ezek a művek több értelmezést követelnek ki maguknak. A személyes élményeket Földi Péter úgy fogalmazza festménnyé, hogy közben egyetemes emberi élményekké, esetenként kozmikus léptékű vizuális képletekké

transzponálja azokat. A kiállítás bezárását követően egy spontán beszélgetés során jelen sorok írójának ekképpen fogalmazta meg festői tevékenységének lényegét: „...nem csak az a fontos, hogy kép legyen, hanem egy kicsit igazság is!”

A többszintű értelmezhetőség illusztrálására szolgáljon a friss művek közül a már hivatkozott *Bőrrosta*. A festmény inspiráló motívuma egy, a művész által Erdélyben gyűjtött öreg rosta volt. A fekete háttérben megfestett kör alakú tárgy lyukai középen egyenlőszárú keresztet formáznak, míg a körszeletekben a körív vonalával harmonizálnak. A lyukak lazúrosan festett pöttyei könnyen idézik fel a szemlélőben egyes csillagképek meghatározó csillagait. Két emberfej látható a bal felső sarokban, s egy kicsiny fehér madár a rosta peremének alsó ívén. A jobb alsó saroknál egy piros és egy zöld félköríves dudorodás ékíti a rostát. Amennyiben felidézünk a magyar néprajz azon megállapítását, hogy a ma-

gyar néphitben a szita, illetve a rosta szakrális eszköz is, egy szinttel feljebb léphetünk a festmény elemzésében. Ezek a kör alakú tárgyak jósló, varázsló, mágikus eszközök voltak. A szibériai sámándobokról írják, hogy azokon is lehetnek lyukak, amelyeket időnként az ég felé emelnek, s a lyukakon keresztül próbálnak bizonyos csillagokat, csillagképeket megtalálni. Mindezek fényében talán már nem tűnik erőltetettnek a gondolat, hogy ha a rosta a maga lyukaival a csillagos eget jeleníti meg, akkor a nagy kozmikus rendben, a precesszió törvénye szerint, az óramutató járásával ellentétesen haladva a kis fehér madár egyszer eljut a számára legideálisabb tér-idő egységbe.

A festő-táltos Földi Péter az égnek emelte tehát a rostát, s nekünk kell most azon keresztültekinteni, s csak rajtunk, befogadókon múlik, hogy észrevesszük-e a rosta lyukai között az ég, avagy lelkünk csillagait...

Földi Péter festménye

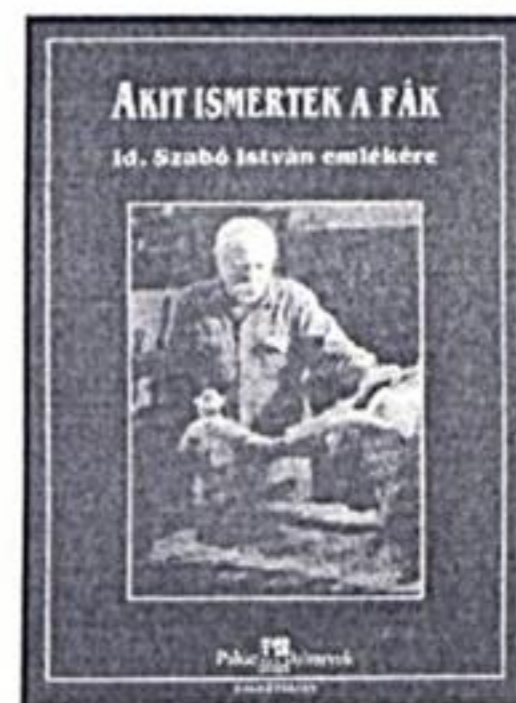
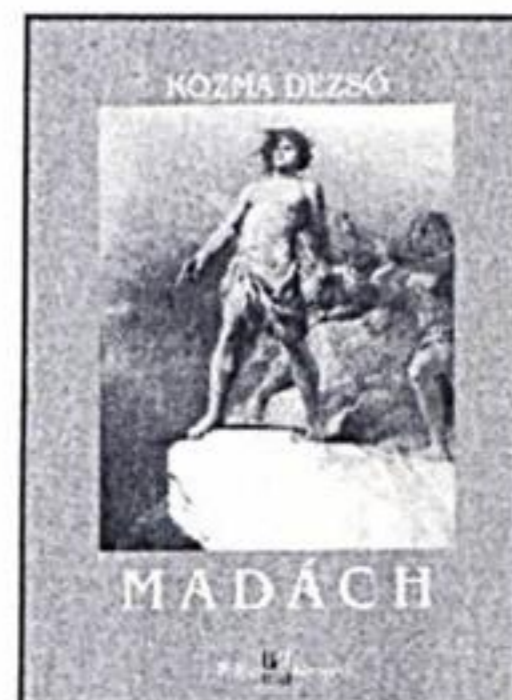
Palóc földkönyvek

Eddig megjelent:

- Ébresztő idő (antológia), Szerk. Kassai-Végh Miklós, Salgótarján, 1980.
Kelemen Gábor: Bakszekér (riportok), Salgótarján, 1981.
Laczkó Pál: Szalmakomisszár (elbeszélések), Salgótarján, 1981.
M. Szabó Gyula: Bordásfalak (riportok), Salgótarján, 1983.
Szepesi József: Elszórtan, mint a gyom (versek), Salgótarján, 1983.
Bódi Tóth Elemér: A mesék kapujában (versek), Salgótarján, 1983.
Praznovszky Mihály: Madách és Nógrád a reformkorban (tanulmányok),
Salgótarján, 1984.
Banos János: Széthasadt szájjal (versek), Salgótarján, 1986.
Lancelot nélkül. Emlékkönyv Gerelyes Endréről
(Szerk. Baranyi Ferenc, Kojnok Nándor, Laczkó Pál), Salgótarján, 1986.
Tamás István: Istenvert (versek), Salgótarján, 1986.
Koncsek József: Egy szó (versek), Salgótarján, 1987.
Nagy Zoltán: Pórujárt szerelmesek. Tréfás palóc mesék, Salgótarján, 1987.
Horváth István: Mezsgyén állva (tanulmányok), Salgótarján, 1988.
Ádám Tamás: Gyökerek lélegzése (versek), Salgótarján, 1988.
Erdős István: Párkányjárás (novellák), Salgótarján, 1989.
Németh János István: A demokrácia tragédiája (esszék), Rétság, 1990.
Szokács László: Hűségben a szűkebb hazához (interjúk), Salgótarján, 1997.
Dukay Nagy Ádám: Szobrok az esőnek (versek), Salgótarján, 1998.

Új folyam:

- Az ember tragédiája és az európai emberiség költemény (tanulmányok),
Salgótarján, 2002.
Praznovszky Mihály: Időről időre (esszék), Salgótarján-Veszprém, 2002.
A jelzők között élő város (szociográfiák), Salgótarján, 2002.
Nyéki Lajos: Párizsi vallomások (emlékezés), Salgótarján, 2002.
Balázs János: Versek vallomások, Salgótarján, 2002.
Kozma Dezső: Madách (tanulmányok), Salgótarján, 2003.
Solymár József: Palóc lakoma (Ízek és emlékek), Salgótarján, 2003.
Marschalkó Zsolt: Holdkirály (drámák), Salgótarján, 2003.
Akit ismertek a fák. Id. Szabó István emlékére, Salgótarján, 2003.
Csongrády Béla: Vigaszágon (interjúk), Salgótarján, 2004.
Solymár József: A szalmaszállal megkötött szekér, Salgótarján, 2004.
Solymár József: Mekegő güdör (palóc adomák), Salgótarján, 2004.
Horváth István–Praznovszky Mihály: Ketten egy városról, 2005.
Végh Károly: Ha lelked, logikád... (tanulmányok), 2005.

A Bánk bán előadása a Nemzeti Színházban

